

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Bifolium Metallicum

Gassmann, Franz

Noribergae, 1676

VD17 VD17 39:117960F

Quaestio corollaris. Quid sint Remedia Chymica?

[urn:nbn:de:bsz:31-99962](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-99962)

ut nequam distinguere inter virtutem naturalem, propriam, & ex gratiâ concessam, sicut nec nomen meum proprium his opusculis præfixi, ne ambitionis vanæ notam apud invidios incurrerem.

Quoad Processum integrum ad Tincturam, hæc viâ elaborandam, invenire eum licet sincerè descriptum apud Philaletham; quæ verò etiam ibi sunt omissa, ignis ipsemet docebit. Non meretur vitiosissimum hoc seculum clariorem informationem, nisi concessum sit vera falsis miscere, atq; sic Tyronem imperitum seducere, quod nos, tanquam inexcusabile peccatum, meritò averfamur, & proinde nil nisi nudam veritatem, quamvis palliatam, posteris reliquimus. Melius est, nullum docere, quàm centum vitâ ac bonis privare.

Quæstio Corollaris.

Quid sint Remedia Chymica?

Circiter duo secula retrò, Respublica Medica, in Germaniâ, inquietari cœpit à Paracello, sub introductione remediorum mineralium, pistillo ignis confectorum, dum antea in Officinis Pharmaceuticis regnaret Flora cum suis herbis ac radicibus. Multi ex doctis hanc seditionem amplexi, plures execrati sunt, Plebs verò indocta, sicut semper novitatis cupida, ita in hoc turbulento
Medi-

Medicinæ statû, non desuit, suum iudicium
 ferre de re incognitâ, paucamq; molem isto-
 rum remediorum mineralium, poculis nau-
 seabundis decoctorum vegetabilium antepo-
 nere: multi tamen etiam ex plebeis, cum
 notarent, Mercurium vitæ sæpius fieri Mer-
 curium mortis intempestivæ, maluerunt cum
 senâ & rhabarbaro clamare, quàm cum anti-
 monio & Mercurio tacere ac sepeliri. Contra
 observârunt aliqui bonum successum istorum
 remediorum, in habitu athletico & morbis
 radicatis per accidens emergentem, & priori
 sectæ cum tripudio se adjunxerunt: Pauci
 verò utriusq; nuditatem & vera remedia
 Chymica sciverunt; relictâ discordiâ inter
 Medentes, de remediorum horum præcellen-
 tiâ, ab Experienciâ desumendâ; utraque
 enim pars Disceptantium sua specimina alle-
 gabat, nemo autem ex illis certò sciebat, cui
 causæ effectus secutus sit adscribendus; ex
 mundi totius inveterato & populari malo,
 quod est, videre tantùm, quid fiat, & non scru-
 tari, quomodo factum sit. Dubitantes pauci
 prudentiores, mediam viam eligentes, cen-
 sebant, non incongruum fore, nec humanæ
 naturæ exoticum, si vegetabilia Chymico
 more tractarentur & in Essentias vel tinctu-
 ras, concentrarentur; hoc enim modo, pa-
 lato ac ventriculo magis arriderent; quo-
 quidem stratagemate licet parùm effecerint
 in prælio contra morbos, in gradum surre-
 ctos;

hos ; toleratum tamen est nomen & modus Chymicus operandi in officinis eâ ratione hucusq; : Mineraliaverò remedia & arcana polychresta, (si credere fas est) ceu corruptæ rationis & obliquæ experientiæ parvus, cum aliis quisquiliis, ex usû medico rejecta sunt ; & quidem non iniquè : Licet enim illa remedia Chymica, quibus immortalam sibi famam conciliavit Paracelsus & Helmontius, omni honore digna sint, succedanea tamen illa vulgaria, à putatitiis Naturæ interpretibus, Crollio, Poterio, &c. inventa, cœmiteria potius faginant, quàm ut generi humano pollicitam opem medendo præstent. Distinguendum igitur est inter Remedia Chymica Paracelsica, Helmontiana & aliorum Adeptorum, quæ vel etiam simul ipsa metalla tangunt, vel in virtute parùm sunt inferiora, & animalia sola respiciunt ; & inter Remedia Chymistarum vulgarium, quæ prioribus ex diametro sunt opposita. Illa enim plærumq; in igne indomita persistunt & illuminativè agunt, malignitate minerali vel introversâ vel transmutatâ ; hæcverò cruda, venenata, grossa vel etiam obtusa existunt venenositate minerali, per solventia contraria magis exasperatâ aut planè enecatâ, sicut apparet in Antimonio ejusq; vitro ac floribus, de quo verissimè Helmontius edicit : Antimonium & Mercurius, quamdiu vomitus ac sedes movent, non sunt boni viri remedia ; quam-

quamvis etiam contrarium non statim sequatur, si tantum sudorem cient & vulgari modo præparata sunt, testante Antimonio diaphoretico officinarum, quod efficaciam à Cornu Cervi ulsto non differt; utrunque enim igne violento est destructum & nil nisi calx mortua, quæ cum acido ventriculi fermentatur atque sic per accidens sudorem propellit. Ut enim metalla & mineralia astralem suam Naturam in nobis deponant, tenebrosam Archæi infirmitatem illustrent, vel intro ad penitiora transmittantur, ac nobiscum quasi confabulentur, opus est vel Liquore Alcahest, vel Sale circulato majore aut minore. Hæc enim tria solventia Naturæ, tantum & unice, possunt metallica & mineralia corpora demulcere, aperire & claudere, ubi hæc deficiunt, quomodocumque torqueantur mineralia subjecta per Chymiam vulgarem, nil tamen efficiunt electo Medico dignum; quia vel destruuntur per igneas qualitates vehementes, vel in malignitate suâ exaltantur per salinosas aditiones, &c. In verâ autem Philosophicâ præparatione nulla est destructio, sed redutio & transmutatio; id quod solventia salina vulgaria præstare nequeant, quia tantum cortice tenus subjecta solvunt, superficialiter corrodunt, & uno verbo nil nisi disgregant. Quod si verò sulphuream partem à mercuriali extrahunt, etiam contra intentionem

Natu-

Naturæ agunt, quæ unionem horum radicalem unice intendit. Unde etiam ejusmodi Sulphura deinde voto non satisfaciunt, nisi vehiculis suis certis committantur, quibus mediantibus iterum radicaliter solvantur & intrò adigantur.

Concludo ergò cum Helmontio, quod omnia Remedia mineralia & metallica, absq; Alcahest, sale circulato majore aut minore facta, sint nullius momenti; quod Scholæ Medicæ, hoc tempore, à posteriori, subolfactæ, remediis illis Chymicis vulgaribus, Galenica & simplicia vegetabilia merito anteponunt, licet enim miracula non semper præsentent, conscientiæ tamen suæ melius consulunt, quàm isti mineralium coqui & braxatores spurii cum suis putatitiis Chymicis arcanis. Cui sanitas & vita cordi est, sequatur meum consilium & fugiat istas Syrenas. Non est minerale vel metallum in totâ Naturâ, quod ego non in & extrâ ignem, cum solventibus variis, aliquando per integrum annum & ultrâ continuatum, ope vulgaris Chymiæ, examinaverim; sed, si dicerem, quod eventus meæ expectationi & descriptioni taumaturgicorum istorum arcanorum latisfecerit, mentirer sicut nequam. Nil quidem novi, dum hæc affecuro, Medicis doctis & solertibus, in Germaniâ, aperio, qui paupertatem suam, hæc in parte, ab igne & experientia impertasâ jamdudum sunt edocti; sed monere tantum volo

vollo illos, qui Medicinam non profitentur, & tamen curiosi sunt, ne inopinatum quid ipsis accidat; licet enim cordati Medici, in Germaniâ, Chymicæ vulgari vix amplius patrocinentur: quia verò Germani ab omnibus fermè Nationibus, pro gente stupidâ, indoctâ ac brutali habentur, eò quòd scientes non æstiment, sed alios: proinde multi extranei, diversarum Professionum, nostratibus imponunt, cramben duodecies coctam ac rejectam, sub arcano solis Exteris noto, apponunt, magno pretio vendunt, & domum divites reversi, risû penè crepunt.

Quòd si ergò Principes ac Magistratus Pastores essent suæ gregis, & saburram istam Carbonariam superbam, cum cremato vitriolato, universalibus Panacéis, Tincturis & Arcanis arcanifandis, ad ultimam Thulen relegarent, opus præclarum peragerent, & omni memoriâ dignum. Nam efficerent, ut Medicina antiqua salutaris ac tuta suo nitore pristino restitueretur, & tam iniquè ac indignè ab istis ciniffionibus non tractaretur. Quamprimum enim à malecontentis & impatientibus infirmis talis Taumaturgus operatorius, Chymista, in auxilium vocatur, tunc statim prima querela & vociferatio est super Medicos ordinarios Civitatis. *Vah, quàm planè nil sciunt hi homines! longè deviant à veritate, non intellexerunt morbum, nec tria Principia Chymicorum, Causa hujus morbi est*

Caga.

Cagastricum resolutum, non aqua intercus, &c. modo antè septimanam vocatus essem, & in 24. horis sanitatem restituissem: quid est cum istis Doctoribus Galenistis? Nil sciunt, nisi suas herbas, &c. Deus custodiat hominem unumquemq; ab illis. Sed quia factum infectum fieri nequit, propterea sollicitus ero de resarciendo hoc errore, cum hac tamen præcautione, quòd infirmo nil possum promittere, quia nimis tardè vocatus sum, destructâ naturâ, ab istis Doctoribus, non tamen desperare etiam iubeo, sed faciam, quod meum est: Habeo hic egregium crematum, quod basio Veneris & Martis est impragnatum, hujus tantum unicum cochlear cotidie sumptum mirabiles effectus edit, licet insensibiliter operetur: deinde est mihi quoq; Panacea Solaris, qua omnem dolorem aufert & insuper morbum ejusq; causam per sudorem expellit. Vera enim Medicina Chymica non nisi per cutaneos poros & diaphoresin operatur.

His & similibus convitiis Medici docti & expertes ab istis lusciosis sciolis lacerantur, licet illos ipsos aliquando, per propria remedia mineralia destructi, salutare, satis doctos & potius *ἰατρὸν χεῖρος* experti sint, me inspiciente & annotante in diversis locis. O quam bonum imò præstantissimum fuit tunc ipsorum stomacho irritato ac vomenti, electuarium ex astringentibus, Cordialibus & stomachicis, cum emplastris & unguentis similibus adhibitis, tinctura etiam rosarum suâ laude non caruit, quàm tamen sæpius sannis ac ludibrio exceperunt: Ipsorum verò essentia & tin-

Auræ ex auro, gemmis, &c. tunc temporis
 paufabant, quia nihil canere valebant. Sic
 tandem serò sapiunt Phryges, tertio interim
 seducto & patiente. Quando enim talis Do-
 ctorellus Chymicus Medicis ordinariis tam
 nequiter & calumniosè insultat, Sapientum
 antiquorum dicta & fundamenta, detruncato
 sensû, sicut Diabolus scripturam, allegat, &
 alienis Medicorum plumis, cornicularum in-
 star, se exornat, tunc sæpè non tantùm plebs,
 sed etiam magnates, aures credulas ei præ-
 bent, quò emolumentò, dicant ipsi. Ego tan-
 tùm hoc vidi, quod plures ad æternam quàm
 temporalem vitam per ista maligna remedia
 fuerint suscitati, taceo sæpè morbos commu-
 nes ac leves eorum vehementiâ exaltatos &
 anonymos factos, naturâ intempestivè stimu-
 latâ. Si igitur tales Agyrtæ & violenti natu-
 ræ pedissequi ex civitatibus abrogarentur,
 conservarent pro 2. Republicæ suos subdi-
 tos & prospicerent sibi de Medicis, modo ve-
 ro & ordinario, per Doctrinam Galeni & Hip-
 pocratis, graduatis. Veri enim Chymici, si-
 cut sunt rarissimi, ita aliorum ope non indi-
 gent, nec morbos sanant, nisi ex gratiâ, abs-
 que ullâ exactione pecuniæ, quàm non rarò,
 ipsimet copiosè construunt. Quare in Regu-
 lam pono. Quicumq; Titulum veri Chymici
 præterdit, ostendat prius in loco publico, vi-
 ce Disputationis vel Examinis, Scholis usi-
 tati, vel Liquorem Alcahest, vel sal circula-
 tum

tum majus aut minus, vel ipsam Tincturam metallicam, & tunc gloriatur de præeminentiâ super Medicos Dogmaticos Scholarum, citius non.

Ex his præmissis constat, qualia sint vera remedia Chymica, & ubi quærenda, scilicet apud Adeptos actuales ac veros Philosophos, non illos Destillatores mineralium, licet centum artificiosis furnis sint instructi. Imò multitudine & architectura furnorum curiosa tanquam digito monstrant, ipsorum Herum adhuc in Tyrocinio versari, ac nil minus esse quàm Galenum, omnium autem minimè Naturæ humanæ ac metallicæ Imperatorem. Vera enim scientia Chymica non indiget Chrysulcâ, spiritu Nitri, Salis Sulphuris &c. nec utitur vitris circulatoriis, pelicanis rostratis, receptaculis amphoratis & monstrôsis aliis præparatoriis, ex ære, ferro & terrâ efficit, sed unicâ quandoq; destillatione simplici totum negotium absolvit; quia naturam sequitur, ejusq; instrumentis competentibus occultis operatur, quamvis etiam in Arcanis majoribus, per caudam vulpinam, aurum non producit, sed singularia ingredientia & instrumenta exposcit. Remedia verò hâc arte præparata sunt plerumq; fixa & tanquam specula lucentia, quæ nostrum vitale lumen illustant, mortisq; nuncios, tenebras, in spiritum vitalem irruentes, expellunt, atq; sic per se & positivè morbos tollunt. Nonnulla tamen fal-

sa sunt, ex saturatorum genere, quæ proinde, indeperditis viribus, coctiones omnes trans-eunt & obstructions viscerum aperiunt; quædam etiam utrumq; præstant. Purgans verò nullum hoc Pharmacopolium Philosophicum dispensat, præter unicum Mercurium Corallatum genuinum Paracelsi. Cætera omnia per transpirationem, urinam vel sudorem opitulantur; quod unusquisq; Galenicæ Medicinæ pertæsus, apud suum Medicum Chymiâ insignitum, prius expiscari potest, antequam se suosque periculose prostituat & Medicos ordinarios Dogmaticos contemnat.

Epilogus.

Magna parvis includere, delitiosum magis quam tædiosum. In Præcedentibus paucis pagellis, stylo currenti signatis, delineata & exstructa vidisti, judiciose Lector, duo pulcherrima totius mundi Palatia: Unum Hyemale; alterum Æstivale, utrumq; muro triplici circumdatum & Ponte sublicio firmatum, ne pecudes campi casualiter hanc hominibus solis consecratam habitationem intrent ac defœdent; quia verò Dominus sive Patronus eorum, sapientiores tantum ex hominibus, pro inquilinis elegit; proinde cuique Arci suum Portenarium præfixit, qui advenas hospites, unde veniant & quid sciant, rigore examinet. Hoc officium janitorium est